

Boekbesprekingen

John E. Merritt, *Opvoeding voor het leven*. Naar een progressieve aanpak. Serie: Anatomie van de toekomst, onder red. van B. Delfgaauw, A. J. Nijk en J. Sperna Weiland, Het Wereldvenster, Baarn, 1976, 112 pag., f16,50, ISBN 90 293 0245 3. Vertaling van: *What shall we teach?* 1974.

Een pleidooi en een handleiding voor vormen van zelfwerkzaamheid, uit te voeren door 6-13-jarigen d.m.v. projectwerk binnen de school, opdat ze méér dan schoolse kennis opdoen.

Uitgaande van de stelling dat het vervullen van verschillende sociale rollen evengoed in het basisonderwijs en de brugklas thuishoort als de inleiding in disciplines, toont de auteur op basis van praktijkervaringen aan dat dit en hoe dit mogelijk blijkt. Hij hanteert daarbij een model voor een handelingsstrategie bestaande uit vier fasen: *doelen vaststellen, plannen maken, plannen uitvoeren* en de verworven ervaringen gebruiken om weer nieuwe plannen te ontwikkelen (D.P.U.O.-strategie).

Merritt geeft concrete wenken voor zelfwerkzaamheid van schoolklassen en subgroepen, zodat aan de hand van in de praktijk zich voordoende taken de

leerlingen samen vaardigheden verwerven, en daaraan inzichten over sociale relaties ontfen. Een wat eenzijdige agogische aanpak misstaat dit boekje vol praktische wenken voor het opstellen van tabellen, diagrammen en matrijzen. Bij al dit onderwijzen van zelfwerkzaamheid vergeet je wel eens dat het over onderwijs gaat. De auteur maakt ook nergens duidelijk waarom hij bij de 13-jarigen is gestopt.

Voorbeelden laten een eenzijdige Skinneriaanse kijk op leerprocessen zien. Het tekort aan verwijzingen naar relevante literatuur beperkt de bruikbaarheid van deze voorgestane algemene strategie.

Geschikt voor leerkrachten basisonderwijs; met name brugklasdocenten die studielessen organiseren zullen er zeker hun voordeel mee kunnen doen.

M. J. I. Bos

A. Daelemans, E. de Corte, C. de Keyser en M. van Walleghem (Red.), *Liber Amicorum † Professor Dr. V. D'Espallier*, Studia Paedagogica, Nieuwe Reeks 5, Universitaire Pers Leuven, 1976, 475 pag., B. frs. 750,—.

Het bespreken van een 'Liber Amicorum', en dan nog wel van een omvang die bijna gelijk is aan een gehele jaargang van 'Pedagogische Studiën' plaatst een recensent wel voor speciale moeilijkheden.

Er is eerst een 'Woord Vooraf', waarin o.a. wordt meegeedeeld dat, toen deze bundel 'bijdragen van vrienden' gereed was om gedrukt te worden, professor D'Espallier overleed. Dat was op 12 januari 1975; zeer kort na zijn aftreden als hoogleraar. Hij was in 1974 zeventig jaar geworden*. Het boek is dus posthuum verschenen en aangeboden aan mevrouw D'Espallier, die zozeer gehoopt had dat haar man 'dit alles nog zou mogen lezen, want dat heeft hij toch verdiend'.

Dan volgen een drietal bijdragen die rechtstreeks betrekking hebben op 'leven en werk' van professor D'Espallier.

De eerste daarvan is geschreven door zijn collega aan de universiteit te Leuven, professor dr. C. C. De Keyser onder de titel 'Bij het emeritaat van Professor Dr. V. D'Espallier'. Een gevoevolle, korte schets van leven en werk van de overledene, gedragen door gevoelens

van hoge waardering en warme vriendschap.

De tweede bijdrage omvat de 'Bibliografie van Professor Dr. V. D'Espallier': A. Boeken; B. Artikels; C. Artikels in Katholieke Encyclopaedie voor Opvoeding en Onderwijs; D. Proefschriften en verhandelingen, gemaakt onder zijn leiding. Totaal 17 pagina's.

Het derde artikel, geschreven door F. Stoffelen, onder de titel 'Waar is de tijd?' heeft als karakteristieke ondertitel 'Van een volksschool die ook oefenschool was en van een jonge doctor in de opvoedkunde als bijzonder leermeester aan die school'. De auteur (thans ererijks-hoofdinspecteur Lager Onderwijs) beschrijft hierin de zeven jaren, dat hij als klasseonderwijzer aan dezelfde lagere school verbonden was, waar D'Espallier als bijzonder leermeester (vakonderwijzer in handenarbeid, tekenen en Franse taal aan het zevende en achtste leerjaar) werkzaam was. Reeds toen (1930-1937) experimenteerde D'Espallier met allerlei vormen van onderwijsvernieuwing en was buiten zijn schooltaak bijzonder actief op theoretisch en praktisch pedagogisch terrein, met name op organisatorisch en publicistisch gebied.

Het gehele artikel geeft een boeiend beeld van een stukje geschiedenis op het gebied van onderwijs en onderwijsvernieuwing en de rol die D'Espallier daarin speelde.

Na deze bijdrage volgen nog 23 andere. Het is onmogelijk – en het lijkt me ook niet wenselijk – deze hier allemaal afzonderlijk te bespreken. Er is – zoals dat in een 'Liber Amicorum' vaak het geval is – nauwelijks enige samenhang in de behandelde onderwerpen te vinden. Sommige artikelen hangen qua inhoud nog min of meer met 'leven en werk' van D'Espallier samen, zoals b.v. nog sterk het geval is met het vierde artikel in de bundel, eveneens van de hand van Stoffelen, getiteld: 'Over de Katholieke Hogere Instituten voor Opvoedkunde', waarin D'Espallier een zeer belangrijke rol heeft gespeeld. Andere staan geheel los van de persoon en het werk van D'Espallier, zoals M. Nauwelaerts: 'De meisjesopvoeding volgens Juan Luis Vives', K. Swinnen: 'Classificatiesysteem voor spellings- en leesfouten' en G. Tistaert: 'Produkt-evaluatie en itemredactie'. Wat natuurlijk niet betekent dat ze daarom minder waardevol zouden zijn. Hetzelfde geldt voor de drie Nederlandse bijdragen: W. A. Vliegthart: 'Integratie van gehandicapten in het gewone onderwijs, een probleem van wijde dimensies' (een bijdrage die ik graag ter lezing zou willen aanbevelen aan allen die bij 'de middenschoolgedachte' betrokken zijn), M. J. Langeveld: 'Opvoedingshulp als pedagogische en antropologische opgave' en F. W. Prins: 'Onderwijs en vreemde voertaal. Probleem i.v.m. de vreemde voertaal bij het onderwijs op de Benedenwindse Eilanden van de Nederlandse Antillen'.

Vele artikelen brengen weinig nieuws in die zin, dat de auteur reeds vroeger en elders veel uitvoeriger over het door hem of haar behandelde onderwerp geschreven heeft. Maar ook dat is niet ongebruikelijk – noch verwerpelijk – in een 'Liber Amicorum'. Een duidelijke uitzondering hierop vormen de bijdrage van A. de Blok: 'Didactische principes' en – voor zover ik het beoordelen kan – F. Seaux: 'Onderwijs in Zaïre'. De overige bijdragen onttrekken zich – wat dit aspect betreft – aan mijn beoordeling, omdat ik niet op de hoogte ben van alle andere – eventuele – publicaties van alle andere auteurs. Ik volsta derhalve met ze te noemen. De een zal in dit, de ander meer in dat onderwerp geïnteres-

seerd zijn.

C. Arnou, *Pionierswerk in 'child guidance in België'*.
F. d'Heedene, *Kan, Dr. Alberic de Coene (1881–1958): ruim vier decennia in dienst van het Katholiek Onderwijs en de christelijke pedagogiek*.

M. van Walleghem, *Montessori en de Broeders van Liefde; peilingen naar een mogelijke relatie*.

M. de Vroede, *De fröbelschool in België, een probleemstelling*.

C. Martens, *Herbart in het pedagogisch leven in België van 1870–1885*.

Br. Orest, *De eerste decennia van dovenonderwijs in schoolverband in België*.

A. Gille, *Le laboratoire de pédagogie expérimentale de Louvain et ses recherches*.

A. Bonboir, *Pédagogie corrective, l'un des aspects d'une intervention pédagogique efficace: quelques considérations*.

J. Burion, *L'éducation compensatoire aux jeunes enfants défavorisés*.

E. de Corte, *Het terrein van de pedagogische psychologie*.

R. Beirnaert, *Universiteit helpt onderwijsbeleid bij vernieuwingswerk*.

R. Vandenberghe, *Het experiment 'Vernieuwd Lager Onderwijs' in België*

F. E. Willems, *Het P.M.S.-werk (psychisch, medisch, sociaal, H.N.) in de stroomversnelling van opvoedings- en onderwijsvernieuwing*.

L. E. Missinne, *Hedendaagse stromingen in de opleiding van het basisonderwijs in de U.S.A.*

Concluderend zou ik willen zeggen: Een bont en boeiend geheel van allerlei facetten van opvoeding en onderwijs, zowel in als buiten België, dat toont hoe levend in vele opzichten het thans zo vaak verguisde bestaande onderwijs is. Een waardig erbetoon aan leven en werk van Professor Dr. V. D'Espallier.

H. Nieuwenhuis

* Zie: K. Swinnen, *Bij het overlijden van Prof. Dr. V. D'Espallier*, Ped. Studiën, mei 1975, jrg. 52, nr. 5, pg. 183 en 184.

Mededelingen

Inhoud andere tijdschriften

Persoon en Gemeenschap

28ste jaargang, nr. 9, mei 1976

Thema-nummer 'Onderwijsopbouwwerk'

Een bescheiden project, door J. Janssens en L. Veny

Discussie 1, door P. Claeys en J. Homan

Synthese, door W. Jansen

Discussie 2, door P. Claeys en J. Homan

Evaluatie

Informatie i.v.m. onderwijsopbouwwerk

Literatuur i.v.m. onderwijsopbouwwerk

Persoon en Gemeenschap

28ste jaargang, nr. 10, juni 1976

De gemeenschapsschool: niet voor morgen, door R. Mercey

Slopingswerk - met een V.S.O.-petje op, door J. Wellens

Ger Schmook, Dr. H. C., door H. Van Daele

Het Nederlands onderwijs te Brussel, door R. Coolen

Pedagogisch Tijdschrift Forum voor Opvoedkunde

1e jaargang nr. 5, mei 1976

Over het concrete apriori bij Brand en de sociale wetenschappen, door J. Bijl

De scholing van schoolleiders, door J. H. G. I. Giesbers

Menswetenschappen, door H. De Neve

Het gebruik van simulatie als methode bij het opleiden van leerkrachten: een terreinverkenning, door D. Hulsmann

Kroniek en documentatie

Boekbespreking

Tijdschrift voor Orthopedagogiek

15e jaargang, nr. 5, mei 1976

Redactioneel

Een kritische beschouwing van de theorie en het gebruik van psychomotorische trainingsprogramma's, door H. Nakken, W. J. C. Boelen-van der Loo en J. Palm

(Ortho)pedagogische beschouwingen n.a.v. training van het lichaamsschema, door A. J. Wilmink

Training van het lichaamsschema: gewogen en te licht bevonden, door J. Kugel

'Voorwoord' door J. Dumont

Van het hoofdbestuur

Ontvangen boeken

Bastiaansen J. C. A., *Het plaatsen van jeugdigen in tehuizen*, Provinciaal Orgaan Welzijnsbevordering Limburg, Roermond, 1976

Creemers H. P. M., *Onderwijsonderzoek en de ontwikkeling en vernieuwing van het onderwijs*, Tjeenk Willink, Groningen, 1976, f 5,50

Dekkers P., *Zakelijk stellen zonder taalboek*, Zwijsen, Tilburg, 1976, f 19,50

Geene H., *Het gezin: de appel en de boom*, Van Gorcum, Assen, 1976, f 24,50

Heide H. van der, *Naar een persoonlijke onderwijsstijl II - Perspectief*, Zwijsen, Tilburg, 1976, f 18,50

Piaget J., *Genetische epistemologie; een studie van de ontwikkeling van denken en kennen* (vertaling van: *Epistémologie génétique*, 1970), Boom, Meppel, 1976, f 18,50

Siegers F. M. J., Haan P. M., Knoers A. M. P. (Red.), *Supervisie 2. Praktijk en onderzoek*, Samsom, Alphen a/d Rijn, 1976, f 32,50

Velde J. van der, *Experimentele projecten permanente educatie*, Tjeenk Willink, Groningen, 1976, f 25,—

Wieringen A. M. L. van, *De identiteit van het hoger beroepsonderwijs*, Tjeenk Willink, Groningen, 1976, f 27,50

Ontvangen rapport

Carpay J. A. M. en Parreren C. F. van, *In Moskou en Leningrad, een reisverslag*. Psych. Lab., Utrecht

Mededeling

Postacademisch Onderwijs

De Faculteit der Sociale Wetenschappen te Rotterdam organiseert in het najaar van 1976 twee cursussen in het kader van postacademisch onderwijs.

De volgende onderwerpen komen aan de orde

- arbeidsverhoudingen
 - veranderingen in het schoolwezen
- Elk van de cursussen omvat zes bijeenkomsten op vrijdagen - eens per veertien dagen - van vier tot negen uur. De maaltijd wordt gemeenschappelijk gebruikt. Docenten zijn leden van het wetenschappelijk corps van de faculteit.

De cursussen zijn bedoeld voor degenen die in hun werk met de genoemde thema's bezig zijn.

Een folder kan worden aangevraagd bij de Sociale Faculteit van de Erasmus Universiteit, Postbus 1738, Rotterdam.